

Met Oistat in Brazilië

In augustus woonde Henk van der Geest een conferentie bij in Brazilië, georganiseerd voor en door drie Oistat werkgroepen. Bij die gelegenheid nam hij na veertien jaar ook afscheid als hoofd van de werkgroep lichtontwerpers. | DOOR: HENK VAN DER GEEST |

Naar Brazilië! Voor mij een onontgonnen gebied. Ik ben steeds nieuwsgieriger naar hoe mensen in andere werelden werken, hoe ze denken, in wat voor situatie ze zich bevinden. Door mijn werk maar zeker ook privé ben ik in de gelegenheid geweest al veel van de wereld te zien. Als je er bent met een doel, zoals werk, krijg je een veel directer inzicht in de leefwereld van die mensen, je collega's. Zeker wanneer er vrije tijd is om te praten in kleine clubjes en nieuwe mensen te leren kennen. Vanuit Oistat organiseren we minstens een keer per jaar een activiteit, waardoor ik heel wat mensen ontmoet met wie ik vanuit een gezamenlijke interesse over werk en werk-omstandigheden kan spreken. Dat voedt mij met kennis en begrip voor omstandigheden die anders zijn dan de mijne. Tegelijk geef je zelf iets door van wat je belangrijk vindt. Natuurlijk gebeurt dat op die bijeenkomsten georganiseerd. Er zijn lezingen, je geeft zelf ook lezingen. Het meer gestructureerde beeld dat je daarin krijgt, kan dan in persoonlijke gesprekken weer uitgediept worden.

In augustus kwamen de drie Oistat-commissies Educatie, Performance Design en

Research bijeen in Sao Paulo, Brazilië. Juist door de combinatie van deze drie was er een ambitieus en interessant activiteitenprogramma van hoog niveau samengesteld. Portugees is de landstaal van Brazilië en omdat Brazilianen door hun systeem niet uitgedaagd worden om andere talen te leren, was er over een koptelefoonstelsel een uitstekende vertaling van de sprekers beschikbaar, zowel van als naar het Engels.

Programma algemeen

Een conferentie zoals deze is een *pressure cooker* waar je in zit en met veel inspiratie weer uitkomt. Elke dag waren er *paper* presentaties van 20 minuten (15 in totaal), een twintigtal *flashtalks* van 10 minuten, rondetafelgesprekken en de nodige vergaderingen van commissies en werkgroepen. Teveel om alles mee te maken, dus je moest kiezen. Soms was er al gekozen voor mij omdat ik gevraagd was een bijdrage te leveren. Vooraf aan het eigenlijke programma gaf ik samen met Maarten Warmerdam nog een workshop voor studenten over kleur en de invloed daarvan op ruimte. Er waren ook excursies naar theaters, vanuit mijn vakgebied koos ik voor het bezoek aan

de fabriek van Telem, een bedrijf dat licht verkoopt en verhuurt voor theater, televisie en film. Ze zijn importeur van ETC en DedoLight en fabriceren zelf eenvoudige, conventionele theater- en filmschijnwerpers. Ze exploiteren ook televisiestudio's en zijn technisch adviseur bij de bouw en aanpassing van cultuurgebouwen. Een groot bedrijf dat een belangrijk deel van de Braziliaanse markt lijkt te bestrijken.

Onderwijs

Brazilianen spreken vaak alleen Portugees omdat ze op school geen verplichte tweede taal leren. Dat moeten ze op particuliere opleidingen doen. Schoolkinderen volgen 's morgens of 's middags verplicht onderwijs, in de overblijvende tijd kunnen ze bijvoorbeeld Engels leren, cursussen doen of bijles krijgen. Maar dan op particuliere basis. Interessant om te horen en in de wandelgangen kreeg ik wel door dat er veel haken en ogen aan zitten. Verschil in opleiding door de financiële mogelijkheden van de ouders is natuurlijk het gevolg. En er ontstaan nieuwe mogelijkheden voor commercieel gefinancierd onderwijs. Of dat de juiste weg is laat ik in het midden. Ver-

Kunstproject in een favela en uitzicht over de stad. | FOTO: © HENK VAN DER GEEST |

schillende universiteiten bieden aan hun theateropleidingen ook studie aan op het gebied van lichtontwerp maar het is niet breed aanwezig. Van de aanwezige studenten hoorde ik dat ze niet tevreden zijn over de manier waarop ze les krijgen en hoe ze begeleid worden. Er bestaat een vereniging van lichtontwerpers maar die blijkt niet erg levensvatbaar en heeft nauwelijks activiteiten de laatste tijd. Terwijl er kennelijk veel behoefte is aan kennisuitwisseling.

Politiek, kunst en cultuur

Er werd natuurlijk ook veel gesproken over de lokale situatie in Brazilië. Er zijn veel verschillen tussen grote en kleine theaters, net als hier, maar de manier waarop theater en cultuur georganiseerd is met subsidies en financiële ondersteuning is heel anders dan bij ons. Sponsoring van kunst en cultuur levert in Brazilië belastingvoordeel op. Dat is daar een bestaand systeem dat werkt. Het geeft commerciële bedrijven invloed, want ze bepalen zelf wat ze wel en niet steunen. In Nederland kennen we deze vorm van kunstfinanciering in beperkte mate ook wel, maar het lijkt me geen erg goed alternatief voor ons als ik zie welke programma's de theaters in Brazilië brengen, nogal op eenvoudig vermaak van het publiek gericht. De sponsors nodigen het publiek uit gratis de voorstelling te bezoeken omdat de belasting al door hen betaald is. Tja.

Lighting Design Workgroup

Voor mij betekende de bijeenkomst in Brazilië ook mijn afscheid als leider van de Oistat werkgroep lichtontwerpers. In 2000 in Bregenz werd ik gevraagd de werkgroep op te zetten. Na veertien jaar leek het me goed om die positie over te dragen. Ik zal wel activiteiten blijven organiseren en

blijven meedenken over programmaonderdelen, dat is door mijn kennis en internationale contacten alleen maar gemakkelijker geworden. Maar nieuwe gezichten in de organisatie is belangrijk. Ook vanuit de VPT is de gedachte om jongere mensen in te schakelen bij Oistat. Lichtontwerper Maarten Warmerdam gaat dat doen, we zullen zeker nog geruime tijd gezamenlijk optrekken. Mijn ervaring is ook dat het best lang duurt voor je in het internationale circuit meedraait en de mores kent. Je komt elkaar tenslotte maar een keer per jaar tegen. Voor mijn opvolging als hoofd van de werkgroep lichtontwerpers hadden zich twee kandidaten gemeld: Kimmo Karjunen uit Finland en Nick Moran uit Engeland. Besloten is dat zij samen de kar gaan trekken. Binnen Oistat functioneren de werkgroepen vrij zelfstandig, wat ik altijd als prettig heb ervaren. Er is nu discussie om de werkgroepen meer in de organisatiestructuur op te nemen, en ze te laten leiden door een Head en een Associate die beiden in ieder geval acht jaar aanblijven. Dit om leiding en opvolging beter te waarborgen. Die lange termijn begrip ik, omdat de organisatie langzaam werkt en er één officiële bijeenkomst is per jaar. Maar bureaucrativering is iets waar ik niet voor ben. Het betekent dat deze mensen ook meer moeten reizen om bestuursvergaderingen bij te wonen. Of dat nodig is mogen anderen nu beslissen.

Programma en activiteiten voor lichtontwerpers

Volgend jaar is er weer een Quadriënnale in Praag. Daar organiseer ik een plek van en voor lichtontwerpers. Binnen het programma van de PQ lijkt er voor specifieke activiteiten voor lichtontwerpers geen mogelijkheid te zijn. In de internationale vergadering en de gesprekken daarover

was er echter veel belangstelling om aan de organisatie en invulling van een lichtplek mee te doen. Dus het ziet er naar uit dat het initiatief wel gerealiseerd kan worden. Nederlandse aanhakers zoals de Nederlandse inzending en de scholen die er naar toe gaan kunnen hier ook een plek voor activiteiten vinden. Ook is er gesproken over een internationale bijeenkomst voor lichtontwerpers in Hongkong. Omdat in Azië bijzonder veel en heel specifiek met licht gewerkt wordt en er een levendige lichtindustrie bestaat, kan dit voor velen een interessante mogelijkheid zijn om dit deel van de wereld op dit gebied te leren kennen. Wanneer hierover meer bekend is zal ik dat zeker laten weten.

Rio de Janeiro

Voor het cultureel programma in Rio de Janeiro na de conferentie hadden zich rond twintig mensen ingeschreven. Naast de toeristische highlights zoals een bezoek aan de Redeemer, het Christusbeeld op de berg en de Copacabana, het fameuze strand, waren er bezoeken aan de decorateliers van de carnavalsverenigingen, gigantische hallen van de verschillende clubs met hun ontwerpers en ateliers. Opmerkelijk grote en professionele bedrijven die overigens grotendeels door vrijwilligers uit de buurten bemand worden. Ook sambarepetities stonden op het programma, die beginnen om tien uur 's avonds en duren tot twee uur 's nachts. Ook bezochten we twee favela's waar door middel van theater- en kunstprojecten een veel betere en harmonische samenleving ontstaan is. Het is een voorrecht om door lokale mensen zo'n programma aangeboden te krijgen. Je ziet in korte tijd heel veel van de cultuur en komt op plekken waar je als toerist niet komt. ▶

| FOTO: © HENK VAN DER GEEST |

Nederland en Oistat

De internationale organisatie Oistat is voor velen nog steeds een moeilijk te bevatten begrip, daarom wil ik er een paar woorden aan wijden. De VPT is een Oistat Center in Nederland, zoals STEPP dat is in België. In Engeland zijn twee Centers, de SPTD en de ALD. Alle leden van die verenigingen zijn lid van de Oistat, dus u ook! Samen zo'n 50.000

leden! De Oistat is een manier om met die collega's in contact te komen. Er zijn altijd wegen om geïntroduceerd te worden. Ook alle activiteiten die de VPT organiseert kunnen onder de vlag van de Oistat geplaatst en geadverteerd worden. Ook andere organisaties in Nederland kunnen een Center vestigen, het is niet aan een land gebonden. De Centers zijn de haarvaten van de wereldwijde

organisatie die er als een paraplu boven hangt. Natuurlijk gaat het in de basis om het wereldwijde netwerk van professionals in het theater en de uitwisseling die daardoor plaats kan vinden. De Oistat heeft een hoofdbestuur (met momenteel twee Nederlandse vertegenwoordigers) en een adviserend orgaan (de Governing Board), waarin het bestuur en de hoofden van de commissies zitten. Het kantoor met de directie, ooit in Nederland gevestigd, is momenteel in Taiwan. Deze min of meer bureaucratische organisatie is helaas nodig om het wereldwijde netwerk van professionals te faciliteren. Maar het netwerk is waar het om gaat! Door persoonlijke contacten ontstaan er uitwisselingsmogelijkheden tussen die mensen zelf, de ideeën die in het netwerk besproken worden en de achterban. Daar wordt door de Nederlandse theatergemeenschap weinig gebruik van gemaakt. Dat is jammer want u kunt als VPT-lid gemakkelijk deelnemen, maar u moet daar wel zelf het initiatief toe nemen. En dat is een expliciete uitnodiging. ◀